

tekinthető. Az Árpád-kori leletek mellett őskori (késő bronzkori és neolit) és szarmata leletek kerültek elő nagy számban. Mindkét lelőhely a felszínen található leletek sűrűsége alapján nagyon intenzívnek tekinthető, mindenképpen teljes feltárást igényel.

2. *lelőhely*: Az épülő út 3300–3400 m-es szelvényében kb. 80×80 m-es területen található, ahol a terepszint 0,5-1 méterrel magasabb a környezetnél. Középkori és szarmata leleteket találtunk. A lelőhely közepes intenzitásúnak tekinthető, ezért szondázást igényel.

3. *lelőhely*: Az előző lelőhelytől 400 m-re található az út 3300–3500 m-es szakaszán. A terület enyhén hullámos, a szintkülönbségek 1–1,5 m-t tesznek ki. Leletek az egész magaslaton 200×150 m-es területen előfordultak. Középkori, Árpád-kori és szarmata időszakból származó leleteket találtunk. A lelőhely viszonylag nagy kiterjedésű, de közepes intenzitásúnak tartjuk. Szondázása szükséges.

4. *lelőhely*: Az előző lelőhelytől egy kisebb mélyedés választja el. A felszín morfológiai képe az előzőhöz hasonló. Az út kezdetétől mért távolsága 3900–4100 m. Középkori és szarmata időszakból származó cserepeket gyűjtöttünk. A lelőhely több mint 6 ha kiterjedésű, közepes intenzitású, szondázást igényel.

5. *lelőhely*: Az út 5800–5900 m-es szakaszán fekszik. Közvetlenül a Kösely kanyarulata mentén a halomtól 200 m-re D-re található. A felszínen kelta és szarmata leleteket találtunk, melyek hamvasztásos temető meglétére utalnak. A lelőhely intenzitása közepes, kiterjedése kicsi, de tudományos jelentősége miatt teljes feltárást szükséges.

6. *lelőhely*: A Kösely nagy kanyarulatán belül, a folyóháti terület magasabb részén hosszan elnyúló lelőhely. A felszínen középkori falu leleteit (cserepeket, őrlőkövet) találtunk. A lelőhely viszonylag nagy kiterjedésű, leletsűrűsége közepes. Szondázó feltárást igényel.

7. *lelőhely*: A Köselytől távolodva enyhe szintemelkedés figyelhető meg. A leletek a 8000–8200 m-es útszelvényben a magasabb felszínfoltokon fordulnak elő szórványosan. Neolit cserepeket gyűjtöttünk.

8. *lelőhely*: A sík felszínen kb. 300 m hosszan található az út 8900–9200 m-es szakaszán. Szürke és vörös korongolt szarmata kerámiát és őskori cserepeket találtunk. A lelőhely közepes nagyságú és intenzitású, szondázást igényel.

9. *lelőhely*: Az előző lelőhelytől É-i irányban haladva a 9700–9900 m-es szelvényben a földút közelében található. 200–300 m sugarú körben terül el. A leletek az őskorból (neolitikum) és a szarmata időszakból származnak. Az előkerült őrlőkő településre utal. A felszíni leletsűrűség közepes, szondázó feltárást tervezünk.

10. *lelőhely*: A 11 700–11 900 m-es szelvényszakaszon, a halomtól É-ra és kis magaslat körzetében található. A felszínen késő középkori és szarmata időszakból származó cserepek kerültek elő. A lelőhely kis kiterjedésű, gyér intenzitású, feltárást nem tervezünk.

11. *lelőhely*: A Vérvölgy irányába lejtő területen a 12 200–12 300 m között található. Szarmata és neolit

cserepeket találtunk. A leletsűrűség gyenge, de a leletek minősége alapján kisméretű szondázást tervezünk.

12. *lelőhely*: A Vérvölgy és egy kisebb oldalvölgye által közrezárt lapos magaslati területen található mintegy 300 m hosszúságban. A leletanyag nagyon gazdag: Árpád-kori és szarmata falu kerámialeleteit gyűjtöttük. A lelőhely nagy kiterjedésű és a leletek szóródása igen intenzív, ezért teljes feltárást tervezzük.

M. NEPPER IBOLYA – HAJDÚ ZSIGMOND –
NAGY EMESE GYÖNGYVÉR – DANI JÁNOS

154. Hejőkürt, Cifra ház-dűlő

(Borsod megye) U, Á, I

2000. október 17. és október 26. között a miskolci Herman Ottó Múzeum régészeti leletmentést végzett, mely az M3-as autópálya építési munkálataihoz kapcsolódott.

A lelőhely Hejőkürttől É-ra található, 800 m távolságban, az egykori Hejő-meder déli partján.

A feltárást során előkerült két Árpád-kori, félig földbe mélyített lakóház gödre; egy Árpád-kori árok, mely egy elhagyott, szerves anyaggal feltöltődött egykori mederbe futott be. A leletanyag a 13. század első feléből származik. Feltártunk továbbá négy újkőkori épülethez (?) tartozó, szabályos 4,5×2,5 méter alapterületű gödröt, valamint egy nagyméretű, földbe ásott újkőkori tárolóedényt, és öt ismeretlen korú, leletanyag nélküli gödröt.

PUSZTAI TAMÁS

155. Hejőkürt, Homokbánya

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö?

Hejőkürt földvárára Pusztai Tamás lett figyelmes, aki bányanyitási engedély kiadásához készítette elő a dokumentációs anyagot, így a terület légi fotóján meglátta a sáncot.

Hejőkürt község belterületétől Ny-ra kettős vilákos körív húzódik a volt Rákóczi TSz-től, mely ma Strezeneczki Béla tehenészeti gazdasága, s patkó alakban a mocsárig tart. A földvárat É-ról a Hejő mocsarai, K-ról a Tisza vadvizei, mellékágai védték.

Az egykori homokbánya maradványa a földvár közepén a mintegy 440 m hosszú ÉNy-DK irányú bányató. A tó K-i szélé mentén villanyvezeték halad. Az M3-as autópálya építéséhez innen tervezték szállítani a feltöltéshez a homokot, ezért volt szükséges a terület régészeti megfigyelése. Pusztai Tamás három helyen talált leleteket a sáncon belül, a tótól É-ra és a sáncon kívül, a gazdaságtól DNY-ra.

2000. szeptember 4-én kimentünk a helyszínre Pesti Gyula mérnökkel és Pusztai Tamással. Megnéztük, hogy hol érdemes ásatást kezdeni, s a homokkitermeléssel összhangban a sáncot átvágni.

2000. szeptember 20-án hétfőn kezdték a tótól D-re a humuszolást, a Dollár-tanya felé vezető földút mellett. A földet a humuszolt terület D-i végében deponál-

ták. Két objektumot találtam a Dollár-tanyába vivő gyalogút kanyarulatában, a tó DNy-i ívétől D-re.

Az 1. objektum 160 cm hosszú és 80 cm széles ovális alakú volt. Teljes mélysége 34–42 cm volt, a felszíntől 82 cm. A felszínen halványszürke kitöltés jelezte létét és apró paticcs, valamint pár jellegtelen kis cserép. Kitöltése nagyon kemény volt. Az objektum É-D-i irányú.

A 2. objektum az elsőtől D-re 120 cm-re volt, hossza 200 cm, szélessége 100–110 cm. Ovális alakú, sekély, mintegy 35 cm, azaz a felszíntől 75 cm mélységű objektum. Paticstörödékek voltak a felszínén, azaz humuszolás után, 40 cm-re a jelenlegi járósinttől. Kevés kézzel formált és korongolt cserép volt benne.

A továbbiakban bejártam a területet. A szántóföldön dolgozó helyi lakosok szerint az 1940-es években még 3–4 tanyán laktak itt. Újkori kerámiájuk, lábas edény törödékek, pipadarabok, mázas cserepek találhatóak például a tótól Ny-ra, ahol szintén humuszoltak, mert elvitték a homokot az autópályához. Októberben a tótól Ny-ra is humuszoltak a mocsárig, de a villanyvezeték miatt 10 m-t elhagytak, esetleg itt megláthatjuk a sáncátvágást. Máshol nem tervezik a homokkitermelést a sánc vonalában, mert lágy a homok, szétfolyik, nem alkalmas az autópálya alapozásához.

B. HELLEBRANDT MAGDOLNA

156. Hejőpapi, Karolai kavicsbánya

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

A területen megelőző terepbejárások során a már működő bányához közvetlenül D-ről kapcsolódó homokos dombvonulaton a bronzkorból származó megtelepedés nyomaira bukkantunk egy kb. 200×200 m-es területen.

Koós JUDIT

157. Hernádbüd, Várdomb

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, V

2000. november 10-én szemlét végeztünk a helyszínen, célunk a földvár állapotának felmérése volt.

Maga a földvár nem az 1:10 000 méretarányú térképünkön „Várdomb”-ként jelzett kiemelkedés, hanem az ettől K-re eső magaslaton van. Jól kivehető, hogy ez utóbbi domb széles, lapos platójának K-i, É-i és Ny-i oldalán a természetesen is meredeken eső rézsút mesterségesen is lefaragták, még meredekebbé tették. D-i oldalán a várat a lapos platótól ma is követhető vonalban szárazárokkaal választották el.

A vár belső, védett síkja, hasonlóan az egész platóhoz, ma mezőgazdasági művelés alatt áll, szántóföldként hasznosítják. A vár sánca mindenütt gyeppel, illetve ritka bokros terület. A vár szántott részén, annak teljes szélességében, D felőli oldalán pedig kb. addig a vonalig, ahol egy nagyfeszültségű vezeték K-Ny-i irányban keresztezi a platót, igen nagy tömegben mutatkoztak a régészeti leletek. A késői bronzkorra, illetve korai vaskorra keltezhető edénytörödékek között nagy számban

találtunk durvított felületű „seprűdíszes” oldaltörödékeket, valamint fényes, fekete színű darabokat, néhány bütyöksoros, illetve díszített oldaltörödéket. A keltezhetetlen állatcsontokon kívül feltűnően sok folyami kagylót találtunk, de gyűjtöttünk néhány kisebb kőpengét, obszidiánt, illetve szilánkot, valamint pár malomkőtörödéket.

A vár területén 8–10 helyen figyeltünk meg frissen szétszántott objektumra utaló hamus, illetve átégett, vörös földrögök által kirajzolt, 1–2 méter átmérőjű foltokat.

A leletanyagot átadtuk a Herman Ottó Múzeumnak.

B. HELLEBRANDT MAGDOLNA – PASZTERNÁK ISTVÁN

158. Himod határa

(Győr-Moson-Sopron megye) Ő, Ró, N, Kö

A MOL Rt. gázvezetékét kívánták építeni Kapuvár és Répcelak között. A nyomvonal bejárása során 2000. január 4–5-én Himod község határában több régészeti lelőhelyet találtunk, azonosítottunk, illetve valószínűsítettünk.

Szilvás-tag: Azonos a „Káposztáskertek” néven ismert késő középkori lelőhellyel (Tomka P. adata a Soproni Múzeum adattárában). A Himodról Kisfaludra vezető út mellett, a Répce Ny-i oldalán található. A felszínen igen sok 14–15. századi edénytörödéket gyűjtöttünk. A bejárt terület É-i részén, elszórtan máshol is, őskori cserepeket is találtunk. A lelőhely a vezeték 4,7–5,1 km szelvényében található.

Tettes-halmi-dűlő: A mesterséges, ún. Tettes-halomtól É-ra még egy, erősen szétszántott halomsírt észleltünk a Ny-K irányú árok mellett. A vezeték tervezett nyomvonalában a 6,100–6,800 km szelvény között, a Tettes dombtól K-re a szántóföldön végig a következő dűlőig gyűjtöttünk cserepeket. Ezek zöme őskori (valószínűleg bronzkori, de még neolitikus is lehet köztük), kisebb része római kori, néhány darab akár népvándorlás kori is lehet.

A dűlőúttól D-re, a Répce kanyarulatával szemben (tervezett nyomvonal 7,000–7,100 km között) a réten szinte véletlenül lehetett csak valamit találni a fedő növényzet miatt. Ennek ellenére vassalakdarabot és néhány elég atipikus edénytörödéket szedtünk fel, ami igazolja, hogy itt is kell lelőhellyel számolni.

Munkatársak: Szőnyi Eszter régész, Ritly Jenő technikus.

TOMKA PÉTER

159. Himod, Káposztás-kertek

(Győr-Moson-Sopron megye) U, R, LT, H, Á, Kö

A 4600–5100 km szelvény közé eső lelőhelyen a téli terepbejárást követően 2000. június 15. és július 15. között a gázvezeték építése során kihumuszolt felületen ásatást végeztünk. Az őskorból 94 objektumot tártunk fel. A legkorábbi időszakot a neolitikumból a dunántúli vonaldíszes kerámia kottafejes fázisa képviselte. Az ebbe a korba tartozó objektumokat a késő középkori falu